

LEZINGEN EN PREEK VAN ZONDAG 17 MEI 2020

Inleiding

Het volk is drie maanden onderweg in de woestijn als ze bij de berg Sinai aankomen. Hier houden ze halt en Mozes ontmoet God op de berg. Hij krijgt ingewikkelde instructies over hoe het volk dichtbij de berg moet komen, maar ok voldoende afstand moet houden. Het heilige fascineert en is huiveringwekkend. Het is een verhaal over verkiezing van een volk. Maar wat betekent dat eigenlijk? Als God donderend spreekt vanuit de donkere wolk dan hoort het volk tien gebeitelde leefregels.

Exodus 19

De Israëlieten vertrokken uit Refidim en gingen naar de Sinai-woestijn. Toen ze daar aankwamen, was het precies twee maanden geleden dat ze uit Egypte vertrokken waren. Ze zetten hun tenten op vlak bij de berg Sinai.

Mozes klom de berg op, naar God toe. De Heer gaf hem opdracht om namens hem tegen de Israëlieten te zeggen: 'Jullie hebben gezien wat ik, de Heer, met de Egyptenaren gedaan heb. En jullie hebben gemerkt dat ik jullie snel en veilig hier bij mij gebracht heb. Nu moeten jullie goed naar mij luisteren. En jullie moeten je houden aan de afspraken met mij. Dan zullen jullie een kostbaar bezit voor mij zijn. De hele aarde is van mij, en alle volken zijn van mij. Maar jullie zijn echt mijn volk. Jullie zijn heilig, jullie zullen mij dienen.'

Mozes vertelde het volk alles wat de Heer gezegd had. Toen antwoordde het hele volk: 'We zullen alles doen wat de Heer gezegd heeft.'

Mozes ging terug naar de Heer. De Heer zei: 'Ik zal dicht bij je komen, in een donkere wolk. Dan kan het volk het ook horen als ik met je spreek. En dan zullen ze voor altijd vertrouwen in jou hebben.' Daarna vertelde Mozes aan de Heer wat het volk gezegd had.

Toen zei de Heer tegen Mozes: 'Ga terug naar het volk. De mensen moeten zich vandaag en morgen voorbereiden op een ontmoeting met mij. En ze moeten hun kleren wassen. De mensen moeten om de berg heen gaan staan. Maar niemand mag de berg op gaan. Waarschuw de mensen om niet te dicht bij de berg te komen.

Mozes ging weer de berg af, naar het volk toe. Hij zei tegen de mensen: 'De Heer zal dichtbij komen. Daarom moeten jullie je voorbereiden. Over twee dagen moeten jullie klaarstaan. Voor die tijd moet je je kleren wassen. En tot die tijd mag je niet met elkaar naar bed gaan.'

Twee dagen later begon het vroeg in de ochtend te onweren. Er hing een donkere wolk boven de berg. En er werd hard op een trompet geblazen. De mensen in het kamp beefden van schrik. Mozes ging met het volk het kamp uit, naar God toe. Onder aan de berg bleven ze staan. Om de berg Sinai heen was allemaal rook. Want de Heer kwam uit de hemel naar beneden in een vuur. De rook ging omhoog, en de hele berg schudde. Het geluid van de trompet klonk steeds harder. Mozes sprak, en God antwoordde hem met een geweldig geluid. De Heer was nu op de top van de berg. Hij riep dat Mozes naar hem toe moest komen.

De Wet van de Liefde (Jos Douma)

Ik ben de HEER, je God.
Ik ben de HEER, de God die liefde is.
Mijn liefde brengt je de ware vrijheid.

Heb de Heer jouw God lief, door Hem alleen te vertrouwen en te gehoorzamen.

Heb de Heer jouw God lief, door Hem te zien in Christus alleen, Gods eigen beeld.

Heb de Heer jouw God lief, door zijn naam zorgvuldig en liefdevol te gebruiken.

Heb de Heer jouw God lief, door te genieten van de rust die Hij je geeft.

Heb Hem zó lief,
met heel je hart en heel je ziel
met heel je verstand en al je krachten.

Heb je naaste lief, door je vader en moeder te eren als de ouders die Hij je gaf.

Heb je naaste lief, door in daden, woorden en gedachten zijn leven voluit te respecteren.

Heb je naaste lief, door trouw te zijn in je huwelijk en zuiver om te gaan met elkaars lichaam.

Heb je naaste lief, door zijn welzijn en welvaart te bevorderen.

Heb je naaste lief, door eerlijk en oprecht over je naaste te spreken.

Heb je naaste lief, door hem te gunnen wat God hem geeft.

Heb zó je naaste lief als jezelf.
Wees elkaar niets schuldig, behalve liefde,
want wie de ander liefheeft, heeft de gehele wet vervuld!

HEILIGEN

Buiten proporties

Afstand houden en toch nabij kunnen zijn. We worstelen wereldwijd al wekenlang met dit dilemma. We gehoorzamen autoriteiten die beperkingen opleggen. Riskeren hoge boetes als we te dichtbij elkaar komen.

Gisteren waren mensen in het nieuws die buiten met z'n vieren een taartje hadden gegeten. Een gebakje dat ze per persoon € 400 kostte plus een strafblad. Buitenproportioneel vond één van hen dat. En ik ben geneigd omdat te beamen.

Wie zich op de berg waagt, moet ter dood gebracht worden, staat in Exodus. Ik heb het weggeknipt uit het fragment dat Job gelezen heeft. Omdat ik het buitenproportioneel vind. Maar het staat er wel.

Het volk van vrijgemaakte slaven dat wij al weken op de voet volgen is bij de voet van de heilige berg aangekomen. Ze komen zo dichtbij God. En moeten tegelijk afstand houden.

Een worsteling voor elke gelovige. Als protestanten pleiten we voor een persoonlijke relatie met God. God als vriend. En tegelijkertijd spreken we over God als oneindig, almachtig, alwetend, ontzagwekkend en zijn wij mensen maar kruimeltjes vergeleken bij hem.

Intimiteit

Afstand houden en toch nabij kunnen zijn.

Een onzichtbaar virus stelt ons voor indringende vragen.

Nu het niet mag beseft je hoe wezenlijk het is om iemand te mogen aanraken. Een hand, een kus, een knuffel. Het was gewoon, maar niet meer. En je voelt het gemis. Ik ga vandaag naar mijn moeder om haar te feliciteren. Ik weet nog niet wat ik zal doen, afstand houden of toch een omhelzing?

Zeker, in de afgelopen jaren kwamen ook verhalen naar buiten over hoe aanraking mensen heeft aangetast. Vrouwen en mannen van wie de veiligheid en heiligheid geschonden werd.

Gemeenschap van heiligen

Afstand houden en toch nabij kunnen zijn.

Het blijft een worsteling. Ook in de kerk. Wat betekenen alle regels en richtlijnen die in de afgelopen dagen verschenen over hoe kerk-zijn er uit ziet in een anderhalvemetersamenleving? Hoe voelt het als je je straks moet aanmelden om op zondag naar de kerk te kunnen? Om gevraagd te worden of je wel gezond bent? Om je te moeten desinfecteren. Hoe is het om ver uit elkaar te moeten zitten, niet te mogen zingen, na afloop direct weer naar huis te moeten? Wat betekent dat allemaal voor onze gemeenschap, voor de ontmoeting? Eerlijk gezegd heb ik geen idee. Het voelt vooral vreemd.

Deze ruimte die voor velen zo vertrouwd is. Waar je je thuis voelt. Deze kerk is nog steeds hetzelfde en toch is het allemaal anders. Het voelt alsof we helemaal opnieuw moeten uitvinden wat ons heilig is. Binnen de grenzen van wat veilig is.

Ruimte voor de mens

Het volk aan de voet van de berg moet leren wat veilig is en heilig. Wat is heilig? In het verhaal gaat het over heilige ruimte en heilige tijd. Die anders is dan gewone ruimte en tijd. Kennelijk is niet elke ruimte heilig en niet alle tijd.

Rabbijn Jonathan Sacks schreef een boek over Exodus en daarin noemt hij een Joodse traditie die vertelt over hoe God ruimte maakte voor onze wereld door zichzelf te beperken, door zich terug te trekken. Want God en alles wat niet God is kunnen niet dezelfde ruimte innemen.

Alleen al over deze gedachte zou je de rest van de dag kunnen peinzen. Maar ik neem hem nu even voor lief. Want het gaat me om het idee dat God zich als het ware terug trekt om plaats te maken voor ruimte en tijd waarin wij kunnen leven.

Maar als hij dat doet, als hij die afstand neemt, hoe kunnen we hem dan nog kennen, hoe kunnen God en mensen dan nog elkaar nabij zijn?

Het antwoord is daarop is het verhaal waarmee Genesis begint. In zes dagen wordt het universum gemaakt, maar de schepping duurde zeven dagen. Die zevende dag was heilig waardoor verbinding met God mogelijk bleef. De zevende dag is als het ware een venster in de tijd waardoor we de aanwezigheid van God zouden kunnen zien.

En zoals er heilige tijd is, is er ook heilige ruimte. In de Tora lees je uitvoerige regels over de sabbat, de heilige tijd. En net zo lees je uitvoerige voorschriften voor de tabernakel, de tent van ontmoeting. Heilige ruimte voor God.

God maakte ons mensen naar zijn evenbeeld, dat wil zeggen als creatieve mensen. En wij maken van alles, wij maken de wereld. En daar hebben we ruimschoots ruimte en tijd voor. Zes dagen zeg maar.

Ruimte voor God

Maar als er helemaal geen tijd of ruimte heilig zou zijn, dan zou dat een wereld zijn waarin God niet bestaat. Dat zou een wereld zijn zonder grenzen aan de menselijke geldingsdrang met alle gevolgen van dien. Gevolgen die we steeds meer gaan zien in onze tijd. Als wij maar door blijven gaan met produceren en consumeren dan blijft er niets van de aarde over.

Daarom zegt Jonathan Sacks, moet er dat venster zijn van heiligheid. Heiligheid is de ruimte en tijd die we maken voor God. Heiligheid is luisteren naar God. Heiligheid is ophouden met ons handelen. Heiligheid is toelaten dat er iets met ons gebeurt in plaats van dat wij iets laten gebeuren.

Heiligheid betekent je losmaken van de stroom van activiteiten waarmee wij onze wereld en ons leven vullen. Zodat er ruimte ontstaat voor dat waarmee God ons wil vullen. Heelheid, gerechtigheid, vrede, liefde.

Ik vind het een mooie gedachte, een prachtig principe. Dat er naast onze creatieve tijd, naast onze handel en wandel, heilige tijd en ruimte is als venster waardoor wij God ons het goede leven aanreikt.

Zoeken naar wat heilig is

Niet elke tijd is heilig en niet elke ruimte zegt Sacks daarbij. Dat lijkt mij ook. Maar dan rijst wel de vraag welke ruimte heilig is en welke tijd?

Is dat een kerkgebouw? En is dat de zondag?

Voor mij is dat niet vanzelfsprekend. Voor mij ligt het niet zo helder vast. Het heeft natuurlijk wel iets makkelijk als je het kerkgebouw en de zondag als heilig bestempelt. Dan hoef je er verder niet meer over na te denken.

Maar voor mij werkt dat niet. En zeker in deze tijd waarin al het gewone en vanzelfsprekende op zijn kop staat, lijkt me dat voor ons allemaal een vraag: wat is voor ons heilige tijd en heilige ruimte?

In de kerkenraad deelden we met elkaar hoe we de digitale kerkdiensten ervaren. Er waren er meerderen die zeiden dat ze er wel aan moesten wennen. Dat je in je huiskamer best snel afgeleid bent. Maar als je er bewust voor gaat zitten en je concentreert, dan lukt het om betrokken te zijn en mee te bidden en te zingen. En sommige zeiden dat de preek digitaal eigenlijk beter bij ze binnenkomt, dan wanneer je in de kerk zit.

Wat is heilig? Het is voor iedereen weer anders. Dat is aan de ene kant mooi, want dat biedt variatie en vrijheid. Maar aan de andere kant is het ook lastig. Want wat verbindt ons als gemeenschap? Wat delen we gemeenschappelijk?

Ik geloof dat wij in de komende weken en maanden als kerk voor een enorme uitdaging staan. Hoe gaan we weer open? Wat kan wel en wat mag niet? Wat is wezenlijk voor ons als kerk? Wat is heilig?

Het voelt als een zoektocht door de woestijn. We moeten afstand houden en willen nabij zijn. Als mensen onderling. En als mens en God.

Het is een zoektocht waarbij je nooit uitgeleerd bent. Dat vond ik ook bij Sacks. De Tora is geen set regels die voor eens en voor altijd stelt hoe het moet. Het is een opstap om mee aan de slag te gaan, een oproep om te blijven leren. Om in elke tijd en elke ruimte opnieuw te ontdekken wat heilig is.

Om steeds benieuwd te blijven wat je door dat venster dat God openlaat, zult zien.....